

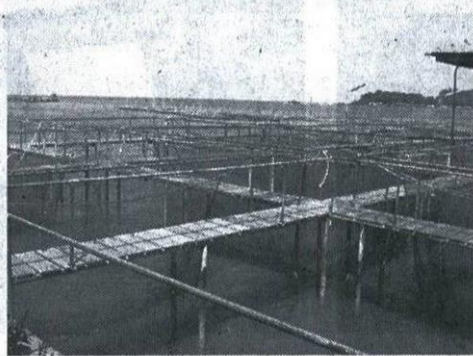
ต้นแบบจัดระเบียบพื้นที่ชายฝั่ง 'คู้กระเบน' อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครอบคลุมพื้นที่กว่า 2,000 ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ ต.คลองขุด อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริ ในโอกาสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ที่ จ.จันทบุรี เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2524 โดยมีพระราชกระแสรับสั่งแก่ นายบุญนาค สายสว่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีในขณะนั้น ความตอนหนึ่งว่า

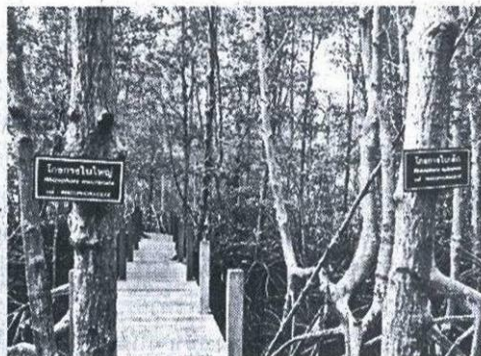
“...ให้พิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสม จัดทำโครงการพัฒนาด้านอาชีพการประมงและการเกษตร ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ของจันทบุรี...” และได้พระราชทานเงินที่ราษฎรจังหวัด จันทบุรีได้ร่วมทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายโดยเสด็จพระราชกุศลในโอกาสดังกล่าวเป็นทุนเริ่ม ดำเนินการ ต่อมาเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราช กระแสรับสั่งเพิ่มเติม ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน สาระสรุปได้ว่า

“...ให้พิจารณาจัดหาพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรมหรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ เพื่อจัดตั้งเป็น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ให้เป็นศูนย์ศึกษาเกี่ยวกับการ พัฒนาในเขตที่ดินชายทะเล...”

ต่อมาทางจังหวัดจันทบุรี จึงได้ร่วมกันหารือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และกำหนดพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน ต.คลองขุด อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี เป็นพื้นที่จัดตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมา จากพระราชดำริ มีกรมประมงเป็น หน่วยงานหลักในการประสานการ ดำเนินงานในพื้นที่ ทางจังหวัดจึงรับ สอนองพระราชดำริก่อตั้งศูนย์ศึกษา การพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่อง มาจากพระราชดำริ ขึ้นในปี 2524 ที่ ต.คลองขุด อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง กรม พัฒนาที่ดิน สำนักงานจังหวัดจันทบุรี กรมที่ดิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี กรมชลประทาน สำนักนโยบายและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด กรมปศุสัตว์ และอื่นๆ

จากนั้นวันที่ 26 สิงหาคม 2531 ได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าว คุ้งกระเบนฯ ในโอกาสที่ประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมา จากพระราชดำริ นำผู้เข้าร่วมสัมมนาและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ เพื่อรับพระราชทาน พระบรมราโชบายเกี่ยวกับการดำเนินงานในช่วงต่อไป ณ ศาลาดุสิดาลัย สาระโดยสรุป คุ้ง กระเบนเป็นการศึกษาเกี่ยวกับชายทะเล ต้นไม้ต่างๆ ชายทะเล และปลา การประมง โดยศูนย์ ศึกษาฯ แห่งนี้ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาลแคนาดาเป็นระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี 2533-2538 โดยมุ่งดำเนินการพัฒนาใน 4 ปัญหาหลัก ได้แก่ 1.การอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวภูเขา จำนวนพื้นที่ 11,370 ไร่ และจัดเส้นทางเดิน ศึกษาธรรมชาติป่าปก จำนวน 2 เส้นทาง เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์และการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำด้วยหญ้าแฝก 2.ส่งเสริมและ พัฒนาอาชีพการเกษตร ในพื้นที่รอยต่อป่าชายเลนและเชิงเขา อาทิ ส่งเสริมและพัฒนาไม้ผล เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด ในรูปแบบผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ โดยผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้ในกิจกรรมการเกษตร เพื่อ ลด ละ เลิก การใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง ซึ่งเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรและ สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ประมาณ 11-68 เปอร์เซ็นต์ ส่งเสริม การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ เช่น เห็ดนางฟ้า เห็ดโคนญี่ปุ่น เป็นต้น เกษตรกรมีรายได้จากการเพาะเห็ด 20,000-200,000 บาท ต่อ ครัวเรือนต่อปี ส่งเสริมการผลิตข้าวครบวงจร ตั้งแต่ขั้นตอนการ ปลูกจนถึงการแปรรูปเป็นข้าวกล้องหอมมะลิ เกษตรกรสามารถผลิต ข้าวพันธุ์ดีได้ 450-550 กิโลกรัมต่อไร่ต่อรุ่น และส่งเสริมการเลี้ยง แพะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม จากการขายลูกแพะ แพะเนื้อ และเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรที่สนใจที่จะเลี้ยงแพะ

3.อนุรักษ์ป่าชายเลนรอบอ่าวคังกระเบน ราษฎรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนรอบอ่าวคังกระเบน จำนวน 1,122 ไร่ โดยการมีส่วนร่วมของราษฎรซึ่งมีพื้นที่ป่าชายเลนแห่งนี้ เป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์ที่สุดใน จ.จันทบุรี เพื่อเป็นแหล่งศึกษาด้านนิเวศป่าชายเลนแก่ผู้สนใจ และใช้ป่าชายเลนเป็นตัวดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากกิจกรรมการเลี้ยงกุ้งทะเลรอบอ่าวคังกระเบน ซึ่งเป็นกระบวนการบำบัดน้ำทางชีวภาพ เพื่อให้การเลี้ยงกุ้งทะเลในโครงการ ยังยืนตลอดไป และ 4.ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จัดสรรพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมรอบอ่าวคังกระเบน 728 ไร่ เพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง แก่สมาชิก 113 ครอบครัว และฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่เสื่อมโทรม 312 ไร่ พร้อมทั้งดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงกุ้งทะเลรอบอ่าวคังกระเบนด้วยระบบชลประทานน้ำเค็ม ปัจจุบันมีสมาชิก 197 ราย มีพื้นที่เลี้ยงกุ้งทะเล 1,005 ไร่ บริการด้านวิชาการแก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และส่งเสริมสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสู่ “ครัวไทยสู่ครัวโลก”

ที่ผ่านมาศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคังกระเบนฯ ได้ดำเนินการด้านศึกษาวิจัยทดลองและเผยแพร่ความรู้เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาที่เป็นผลดีหลายประการ ได้แก่ ประการแรก การ

คัดเลือกราษฎรในพื้นที่รอบศูนย์จำนวน 105 ครัวเรือน เข้าประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่เสื่อมโทรมชายเลน 718 ไร่ โดยให้ดำเนินการแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสร้างบ่อเก็บตะกอนเลน ปลูกป่าชายเลนเพิ่มหลังนาทุ่ง ประการต่อมา การอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ยังสมบูรณ์รอบอ่าว และบนเขารอบๆ อ่าว ส่งเสริมให้ราษฎรปลูกป่าชายเลนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยการศึกษาระบบนิเวศและให้ความรู้แก่ราษฎร ตรวจตราและปราบปรามการทำลายป่า ประการที่สาม การอนุรักษ์และควบคุมดูแลหญ้าทะเลในอ่าวคังกระเบนให้อุดมสมบูรณ์ตลอดไป เพื่อเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ทะเล

ประการที่สี่ สร้างแปลงพ่อแม่พันธุ์หอยนางรม เพื่อแพร่ขยายพันธุ์ลูกหอยให้ราษฎรเก็บไปเลี้ยง เป็นอาชีพเสริมรายได้ และลดมลภาวะจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีมากในแหล่งน้ำอ่าวคังกระเบน ส่งเสริมให้ราษฎรเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวน ประการที่ห้า

เพาะพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่งทะเล คือ กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ ปลากระพงขาว ปลากะรัง ปลอยลงใน
ป่าชายเลนและแหล่งหญ้าทะเลในอ่าว เพื่อเพิ่มผลผลิต และเพื่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติและ
รักษาสภาพแวดล้อม **ประการที่หก** สร้างที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล บริเวณหน้าอ่าวคังกระเบน
ให้สัตว์น้ำเจริญเติบโตได้ดี แล้วออกสู่ทะเลขยายพันธุ์ให้อุดมสมบูรณ์ต่อไป **ประการที่เจ็ด** ส่ง
เสริมให้ราษฎรมีอาชีพการยังชีพในพื้นที่รอบนอก โดยให้ความรู้และสร้างปัจจัยที่ส่งผล เช่น
ในเรื่องการทำสวน ทำไร่ นา เรื่องพืชที่เหมาะสม การปรับปรุงดิน การแปรรูปอาหาร การเลี้ยง
ปลาในกะชัง เป็นต้น

และ **ประการสุดท้าย** ดูแลให้ความรู้ในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต แก่ราษฎรอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ผลงานของศูนย์ศึกษา
พัฒนาอ่าวคังกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้อำนวยประโยชน์แก่ราษฎรจากงานในพื้นที่
เป้าหมายและพื้นที่รอบนอก ทำให้มีอาชีพยังชีพ ยกระดับความเป็นอยู่ดีขึ้น และราษฎรร่วมมือ
ในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและพัฒนาพื้นที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง นับว่าพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานความรัก พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณและพระ
เมตตาคุณคุ้มเกล้าของราษฎรให้สามารถดำรงชีพได้ผล เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเจ้า
หน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ได้รับความรู้ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความภาคภูมิใจ
ที่สามารถทำประโยชน์แก่บ้านเมือง โดยเฉพาะพื้นที่ดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้มีคุณค่าขึ้น

ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคังกระเบนฯ มีพื้นที่เป้าหมายของโครงการอยู่ ณ บริเวณ
อ่าวคังกระเบน ครอบคลุมชายฝั่งทะเลโดยรอบรวม 2,000 ไร่ ส่วนพื้นที่รอบนอกได้แก่ พื้นที่
เขต ต.คลองขุด ต.สนามไชย และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นเขตหมู่บ้านประมงตลอดแนวชายฝั่ง
ทะเล และเขตเกษตรกรรมอีกประมาณ 32,000 ไร่ โดยได้ดำเนินการพัฒนาในรูปแบบเดียวกับ
ศูนย์ศึกษาฯ เขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่มีเป้าหมายต่างกันโดยศูนย์ศึกษาอ่าว
คังกระเบนฯ เน้นการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านประมงชายฝั่ง เพื่อให้เกษตรกรสามารถ
เพิ่มผลผลิต ซึ่งจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่และภูมิสังคมเป็นสำคัญ

● ใต้ข่าวเกษตร ● ข้อมูล-ภาพ : สำนักงานกปร. www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen